

Sygn. akt II AKa 164/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Alina Kamińska (spr.)
Sędziowie	SSA Andrzej Ulitko SSA Dariusz Czajkowski
Protokolant	Magdalena Suchocka

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Białymstoku – Danuty Dąbrowskiej – delegowanej do Prokuratury Apelacyjnej

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014 r.

sprawy z wniosku **A. J.**

o odszkodowanie

z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora i pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 22 maja 2014 r. sygn. akt II Ko 426/13

- I. zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że uchyla orzeczenie o zasądzeniu od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy ustawowych odsetek;
- II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;
- III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik wnioskodawcy A. J., powołując się na treść art. 552 § 4 k.p.k., wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz jego mocodawcy kwoty 175.000zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie stosowane wobec A. J. w okresie od dnia 26 czerwca 2008 r. do dnia 14 października 2008 r. w sprawie II K 219/10 Sądu Okręgowego w Olsztynie, które zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku uniewinniającego.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 22 maja 2014 r. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy A. J. kwotę 50.000zł jako zadośćuczynienie za doznaną krzywdę związaną z niewątpliwie niesłusznym zatrzymaniem i

tymczasowym aresztowaniem wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie wniosek oddalił. Na podstawie art. 554 § 2 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od przedmiotowego orzeczenia wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy i prokurator.

I tak pełnomocnik A. J. zaskarżając wyrok w części oddalającej roszczenie, tj. w zakresie pkt. II na zasadzie art. 427 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 438 pkt 3 k.p.k. zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na:

1. bezzasadnym przyjęciu, iż tymczasowe aresztowanie nie pociągnęło za sobą krytycznie wysokich skutków dla stanu psychicznego wnioskodawcy, podczas gdy jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, a w szczególności zeznań wnioskodawcy (k. 53 v – 55 v), A. J. w trakcie tymczasowego aresztowania osadzony był w celi z osobami agresywnymi, należącymi do podkultury grypsującej, którym zarzucono popełnienie najcięższej zbrodni – zabójstwa, ze strony których doznawał ciągłych szykan, co spowodowało, iż żył on w ciągłym stresie i obawiał się o swoje zdrowie, co wskazuje, iż stan psychiczny wnioskodawcy w okresie tymczasowego aresztowania narażony był na krytycznie wysokie, negatywne skutki;

2. uwzględnieniu w niedostatecznym stopniu przez sąd okręgowy, przy określaniu wysokości zadośćuczynienia, okoliczności przemawiających za zasądzeniem na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w wysokości określonej we wniosku.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 2 k.p.k. wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez podwyższenie zadośćuczynienia przyznanego wnioskodawcy o kwotę 125.000zł.

Z kolei prokurator na podstawie art. 425 § 1 i § 2 k.p.k. oraz art. 444 k.p.k. zaskarżając powyższy wyrok w części dotyczącej zasądzenia od Skarbu Państwa odsetek od kwoty zasądzonego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę na niekorzyść wnioskodawcy A. J., na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. wyrokowi temu zarzucił obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie przepisu art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k. poprzez przyznanie odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia w sytuacji, gdy pełnomocnik wnioskodawcy jak również sam wnioskodawca nie zgłaszali takiego żądania.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. i art. 437 § 1 i § 2 k.p.k. wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez jego uchylenie w części dotyczącej zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy ustawowych odsetek od zasądzonej kwoty zadośćuczynienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

O ile apelacja urzędu prokuratorskiego jest ze wszech miar zasadna, o tyle przedmiotowej konstatacji nie można odnieść do skargi wywiedzionej przez pełnomocnika wnioskodawcy.

Odnośnie apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

W świetle ujawnionych okoliczności, dotyczących tymczasowego aresztowania A. J. w sprawie Sądu Okręgowego w Olsztynie sygn. akt II K 282/08 w okresie od dnia 26 czerwca 2008 r. do dnia 14 października 2008 r. należy uznać, że sąd I instancji wydając wyrok oparł się na materiale dowodowym wystarczającym do wydania orzeczenia, a jego tok rozumowania i końcowe wnioski, które po analizie tego materiału wyprowadził nie są obarczone błędem ani natury faktycznej, ani logicznej. Ocena materiału dowodowego będąca podstawą ustalania wysokości rekompensaty z tytułu doznanej krzywdy nie nosi też cech dowolności i w pełni pozostaje pod ochroną art. 7 k.p.k. Zasadności przedmiotowej konstatacji żadną miarą nie zmienia uzupełnienie przewodu sądowego na etapie rozpoznawania niniejszej sprawy przez Sąd Apelacyjny.

Motywacyjna część wyroku jest kompletna i w oparciu o jej lekturę należy uznać, że sąd okręgowy odniósł się do wszystkich kwestii związanych z wysokością należnej wnioskodawcy rekompensaty za tymczasowe aresztowanie

nadając im właściwą rangę i znaczenie, czego wydaje się nie dostrzegać skarżący, który w apelacji poza odwołaniem się do orzeczeń sądów wydawanych w innych sprawach de facto jedynie polemizuje z oceną tych okoliczności, konstatując, że zostały one „niedoszacowane” przez sąd. Przy tym z jednej strony podnosi, że okoliczności te, nie zostały w dostatecznym stopniu uwzględnione przy określeniu kwoty zadośćuczynienia, a z drugiej przyznaje, że Sąd Okręgowy w Olsztynie skutki izolacji dla stanu psychicznego wnioskodawcy ocenił jako ponadprzeciętne. Nie dostrzega przy tym całego spektrum rozważań przeprowadzonych przez sąd meriti, który w wyczerpujący sposób wykazał dlaczego skutkiem tym nie można nadać statusu „krytycznie wysokich”.

W sytuacji gdy sąd I instancji odwołał się do wykładni pojęcia „zadośćuczynienia” o jakim mowa w art. 552 k.p.k., trafnie konstatując, iż w tym przedmiocie miarodajne są przepisy prawa cywilnego, a zwłaszcza art. 445 § 1 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”, rzeczą oczywistą pozostaje, iż złożony środek odwoławczy przy swoim czysto polemicznym charakterze nie może skutkować zmianą orzeczenia na niniejszym etapie.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że ustalenie jaka kwota jest odpowiednia należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego.

W postępowaniu odwoławczym zarzut niewłaściwego jej ustalenia może być skuteczny tylko wtedy gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady z tym związane skutkując de facto przyznaniem kwoty wręcz symbolicznej bądź też kwoty nadmiernie wygórowanej.

Tymczasem w realiach niniejszej sprawy sytuacja taka nie zaistniała.

Wbrew supozycjom skarżącego sąd meriti nie uchybił bowiem wymogom związanym z określeniem kwoty należnej rekompensaty. Zastosował jasne i czytelne kryteria odnoszące się nie tylko do czasokresu izolacji, ale też do następstw związanych z zastosowanym środkiem zapobiegawczym, jak chociażby narażenie na utratę dobrego imienia.

Przy tym szczególne znaczenie nadał warunkom izolacji, trafnie podkreślając, iż w sposób istotny przełożyło się to na stan psychiki wnioskodawcy implikując tym samym wysokość kwoty zadośćuczynienia.

Aczkolwiek wprost w swoich rozważaniach nie odniósł się do faktu przetransportowania wnioskodawcy do szpitala, w celu przeprowadzenia badań i uwarunkowań z tym związanych, jak też do faktu, iż A. J. przebywając w areszcie nie mógł brać udziału w ślubie i weselu syna, to jednakże kwestii tych nie pominął w swoich ustaleniach faktycznych, co daje asumpt do wyprowadzenia tezy, iż również i te okoliczności nie pozostawały poza zakresem zainteresowania sądu przy kształtowaniu wysokości rekompensaty za doznane krzywdy psychiczne.

Jednocześnie sąd I instancji trafnie przy tym ważył, aby zadośćuczynienie z jednej strony odpowiadało doznanej przez wnioskodawcę krzywdzie, z drugiej zaś miało kompensacyjny charakter, rozumiany jako odczuwalna wartość ekonomiczna odpowiadająca aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Abstrahując, iż autor skargi milczeniem pomija ten aspekt zagadnienia, również w ocenie Sądu Apelacyjnego przyznanej w oparciu o powyższe kryteria kwotę zadośćuczynienia w wysokości 50.000zł należy uznać za współmierną, stanowiącą dla wnioskodawcy odczuwalną wartość ekonomiczną i czyniącą zadość realnej krzywdzie, jakiej doznał. Sam zaś fakt, iż wysokość zasądzonego zadośćuczynienia nie zaspokaja odczuć wnioskodawcy, nie oznacza, aby zasądzona kwota była zaniżona i nieadekwatna do doznanych szkód.

Jak słusznie zauważył sąd meriti jest to kwota znacząco przekraczająca średni miesięczny dochód z prowadzenia działalności deklarowanej przez wnioskodawcę oraz wielokrotnie przekraczająca wysokość średniego miesięcznego wynagrodzenia, które przeliczając je na czasokres izolacji, kształtuje się na poziomie ponad trzykrotnie niższym w ujęciu jednego miesiąca.

Jednocześnie podkreślić należy, iż kontrola instancyjna nie wykazała, aby sąd meriti w najmniejszym stopniu, przy określeniu wysokości zadośćuczynienia, odstąpił w tym zakresie od ukształtowanej praktyki orzeczniczej w sprawach

tego rodzaju. W pełni uprawniony pozostaje pogląd, iż kwota rekompensaty i to znacznie przewyższa kwoty zasądzone w tego rodzaju sprawach.

Stąd też odwołanie się przez apelującego do innych orzeczeń sądów z okręgu apelacji białostockiej żadną miarą nie przekłada się na odmienną ocenę spornego zagadnienia, zwłaszcza w przypadku, gdy jak już trafnie podkreślił sąd I instancji sytuacji wnioskodawcy nie można porównywać z sytuacją osób pełniących funkcje publiczne dla których utrata dobrego imienia ma niepomiarne większe skutki.

Konkludując, w ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do podwyższenia zasądzonej kwoty zadośćuczynienia, a tym samym do uznania zasadności złożonej skargi.

Oдноśnie apelacji prokuratora

Rzeczą oczywistą i nie wymagającą pogłębionego komentarza pozostaje, iż sąd I instancji zasądzając określoną kwotę zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w sytuacji gdy ani wnioskodawca, ani jego pełnomocnik żądania odsetek nie zgłosili, procedował z obrazą art. 321 k.p.c.

W tej materii w pełni zachowuje aktualność pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 25 września 2012 r. w sprawie sygn. akt II AKa 156/12 (OSAB 2012/2-3/89-95).

Stąd też godzi się jedynie przypomnieć, iż w sytuacji gdy przepisy procedury karnej nie regulują zasad dochodzenia odsetek (świadczenia ubocznego), a z literalnego brzmienia art. 558 k.p.k. wynika, iż winny mieć w tym względzie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, granice wyrokowania określa norma art. 321 § 1 k.p.c., która w aktualnym brzmieniu stanowi, że sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem ani zasądzać ponad żądanie.

Uchylenie § 2 wyżej powołanego przepisu ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o Zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2004 r., Nr 172, poz. 1804), który to przepis nakładał na sąd obowiązek orzekania ponad żądanie w sprawach o roszczenia alimentacyjne i o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym skutkowało, iż sąd z dniem 5 lutego 2005 r. (data wejścia w życie ustawy) stracił legitymację procesową do orzekania z urzędu o odsetkach za zwłokę.

Stan ten w sposób oczywisty przełożył się na sposób procedowania w sprawach o odszkodowania toczących się w trybie przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego i przepisami tzw. „ustawy lutowej”.

W realiach niniejszej sprawy uznając, iż rozstrzygnięcie sądu I instancji w zakresie zasądzenia odsetek z urzędu wykraczało poza ramy wyznaczone obowiązującą literą prawa, Sąd Apelacyjny dokonał korekty wyroku w tym zakresie.

Mając powyższe na uwadze należało orzec jak w sentencji i kosztami postępowania odwoławczego, stosownie do dyspozycji art. 554 § 2 k.p.k., obciążyć Skarb Państwa.

AK/at